

FI lausuntopyyntö VV

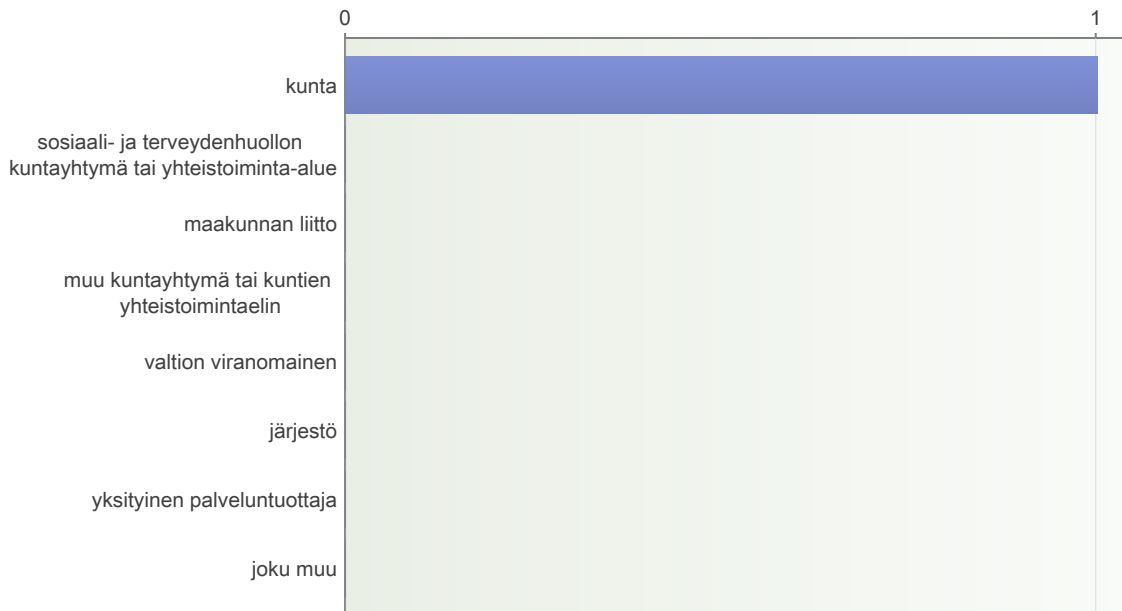
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Pertunmaan kunta	Aila Jaatinen	Juha Torniainen, puh. 0500 358276, email: juha.torniainen@pertunmaa.fi	13.3.2017	Kunnanhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen tavoitteen mukaisesti perustason palveluiden saatavuuden parantaminen nopeuttaa terveyspalveluissa asiakkaan hoidon saantia. Sosiaalipalveluissa tilanne on monimutkaisempi. Sote-keskuksissa on tarjolla sosiaalisen tuen tarpeessa olevilla asukkailla pelkästään ohjaus ja neuvontaa. Sosiaalipalvelujen varsinainen palvelutarpeen arviointi tehdään maakunnan palveluliikelaitoksen palveluissa.

Lähtökohtaisesti valinnan vapauden lisäämistä voidaan pitää tavoiteltavana päämääränä.

Monituottajamallin toimivuuden edellytys on tiedon ajantasainen siirtyminen eri toimijoiden välillä, jotta tiedot ovat eri toimijoiden käytettävissä asiakkaan siirtyessä palveluntuottajalta toiselle. Tiedonsiirrolla turvataan asiakaskohtaisesti palvelujen jatkuvuus. Tämä puolestaan vaatii vahvaa panostusta tietojärjestelmien kehittämiseen. Tietojärjestelmät eivät ole kunnossa maakunta- ja uudistuksen alkuvaiheessa. Myös tämä peruste uudistuksen ajalliselle jaksottamisella.

Erityisesti sosiaalihuollon näkökulmasta voidaan esittää vaatimus, että sosiaalipalveluja tai sekä sosiaali- ja terveyspalveluja tarvitsevilla asukkailla on mahdollisuus itse arvioida ja valita, minkälaista palvelua he tarvitsevat. Tätä mahdollisuutta ei saa hukata keskeneräisen ja liian kiireesti tehdyn valmistelun vuoksi. Esitetty valinnanvapausmalli on niin moniportainen ja palvelukokonaisuuksia osin pilkkova, että runsaasti apua tarvitsevien asukkaiden edellytykset käytännössä löytää palvelut ja tehdä valintoja tuottavat vaikeuksia. Tämän vuoksi on perusteltua, että valinnanvapaus laajenee asteittain sitä mukaa kun uusi maakunnallinen sote-palvelujärjestelmä rakentuu. Tämä antaa mahdollisuuden kuulla maakuntien asukkaita ja palvelujen käyttäjiä ja tehdä kehittämistyötä yhdessä heidän kanssaan.

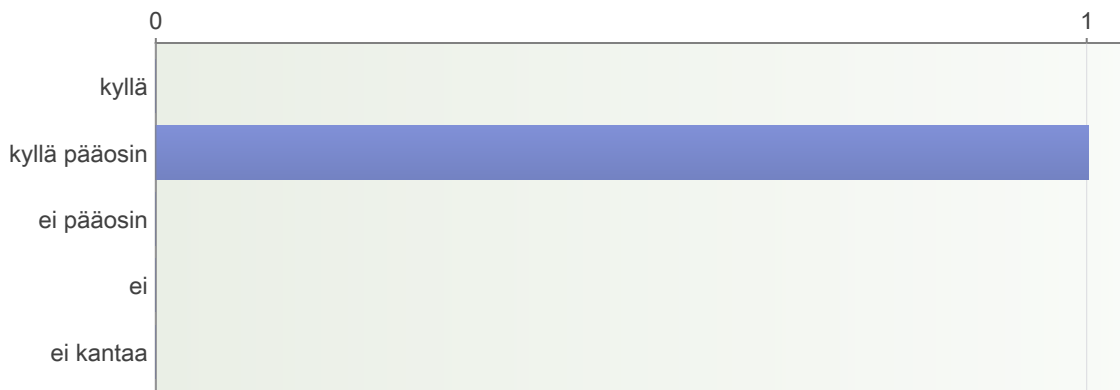
Hyvinvoinnin lisäämiseksi maakuntien tulee tehdä tiivistä työtä kuntien kanssa. Alueelliset tekijät vaikuttavat siihen, ettei palveluita eri alueilla ole saatavilla yhdenvertaisesti. Maakuntien tulee voida vaikuttaa palveluiden saatavuuteen reuna-alueilla maakunnan sisällä esimerkiksi määrittelemiensä korvausten (kapitaatio) avulla. Muussa tapauksessa palveluntuottajat keskittyvät suurille kaupunkiseuduille. Alueellinen ja sosioekonominen eriarvoisuus lisääntyy ja terveys- ja hyvinvointierot kasvavat.

On varmistettava, että valinnan vapaus toteutuu koko maassa ja valinnanvapautta määriteltäessä kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, miten se nopeuttaa hoitoon ja hoivaan pääsyä ja lisää yhdenvertaisuutta sekä saa aikaan tervettä kilpailua tuottajien kesken palvelujen laadun parantamiseksi. On määriteltävä, missä sosiaali- ja terveyspalveluissa valinnanvapaus on mahdollinen ja missä ei.

Valinnanvapausjärjestelmä on rakennettava sellaiseksi, että pienten ja keski suurten toimijoiden mahdollisuudet toimia sote-markkinoilla turvataan. Kokemuksia palvelusetelien käytöstä ja henkilökohtaisesta budjetoinnista on tärkeä hyödyntää jatkotyössä.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihin lisääntyvät, mutta säädökset ovat niin monimutkaiset, että niitä on asiakkaan vaikea hallita. Palvelut lisäksi pirstoutuvat monelle palvelutuottajalle, mikä tekee palvelukokonaisuuden hallinnan haasteelliseksi.

Valinnanvapaus toisaalta lisää asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia, voi nopeuttaa palveluun pääsyä ja asiakas voi valita aiempaa monipuolisemmin omaan tilanteeseensa sopivia palveluja maksusetelien, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin kautta.

Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnanmahdollisuuksia.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

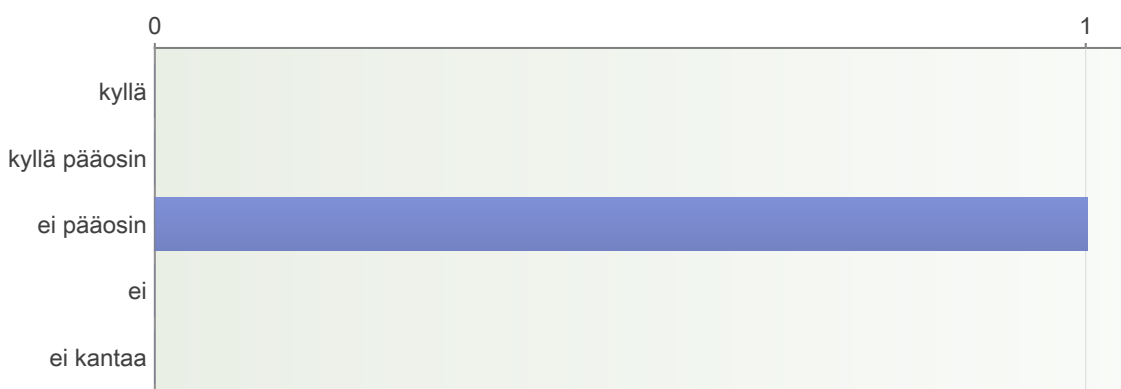
Vastaajien määrä: 1

- Periaatteessa asiakkaan on mahdollista valita omaan tilanteeseensa sopiva palvelu. Maakunta on velvollinen huolehtimaan palveluohjauksesta ja palvelutarpeen arvioinnista eli auttamaan valitsemaan, jos asiakas ei siihen pysty. Jos palvelutarve on erityisen runsas, laaditaan asiakassuunnitelma.

Esityksen mukainen uudistus lisää mahdollisuuksia hakeutua palveluihin ja jos tarjontaa on, asiakas voi valita itselleen sopivan palveluvaihtoehdon. Järjestelmä on erittäin monimutkainen, ja omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannetta, palvelutarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palvelutarpeita, tehdään palveluohjauksen keinoin hoito- ja palvelusuunnitelma, jonka mukaan palvelut toteutetaan. Ongelmaksi nousee palveluiden yhteensovittaminen. Palveluketjujen toimivuus edellyttää esteetöntä tiedon kulkua ja yhteen sovitettuja tietojärjestelmiä eri palvelutuottajien välillä ja laajaa alueen palvelutuotannon tuntemista, jotta asiakkaat saisivat sujuvan palvelukokonaisuuden.

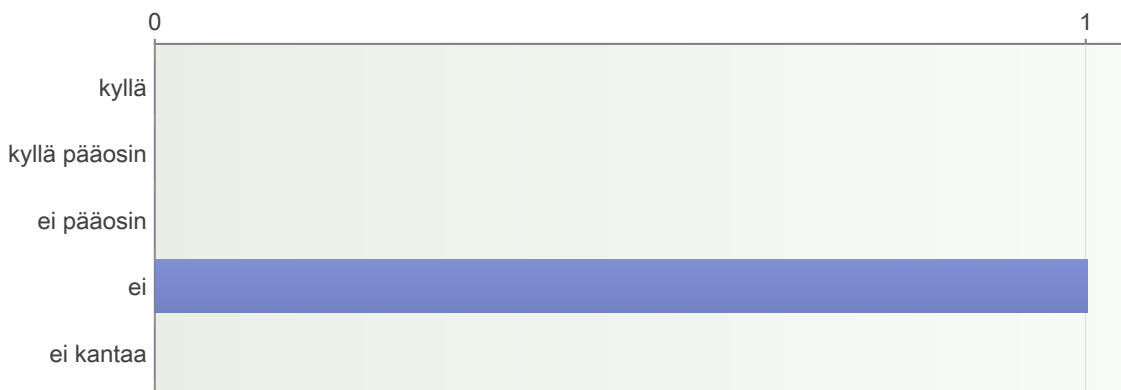
Uudistuksen peruspalvelut jakaantuvat suoraan valittaviin palveluihin ja palvelulaitoksen tuottamiin palveluihin, asiakassetelillä valittaviin palveluihin sekä henkilökohtaisen budjetin palveluihin. Tämä voi monimutkaistaa palveluja tarvitsevan potilaan asemaa nykytilanteeseen verrattuna.

Voi olla mahdollista, että peruspalvelut heikentyvät nykyiseen verrattuna, kun ne jakautuvat kahteen eri organisaatiomuotoon: palvelulaitokseen ja yhtiöihin ja tämä heikentää monia eri palveluita tarvitsevien (moni- ja pitkäaikaissairaiden ja moniongelmaisten) ihmisten palvelujen toteutumista integroituna kokonaisuutena. Suoran valinnan palveluntuottajan yhteys maakunnan palvelulaitokseen ja sen laatimaan asiakassuunnitelmaan tai tuottamaan palvelukokonaisuuteen voi jäädä riittämättömäksi, mikäli palvelujen yhteensovittamista ei osata varmistaa riittävästi.

Valinnanvapauden toimivuus tulee edellyttämään mittavaa palveluohjausta ja valvontaa, jotta erilaisissa elämäntilanteissa olevat asiakkaat voivat valinnanvapauttaan käytännössä toteuttaa.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toteuttaminen esitetyssä muodossa vaikeuttaa kustannusten hillintätavoitteen saavuttamista. Keskeisin syy on se, että malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena. Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi ainakin järjestäjien sekä tuottajien ICT-investointikustannukset.

Yksityiset palvelutuottajat keskittyvät suurille kaupunkiseuduille ja hankkivat asiakaskuntansa sieltä. Yhtiöittäminen voi johtaa epätarkoituksenmukaiseen palvelutuotantoon. Yritykset voivat haalia "helpot" asiakkaat listoilleen ja "hylkiä" riskiasiakkaita. Tähän kun yhdistää kaavailut palvelupakettien mittaamista pistemäisiin tuottavuusmittareihin, on osaoptimointia suosiva malli todennäköinen.

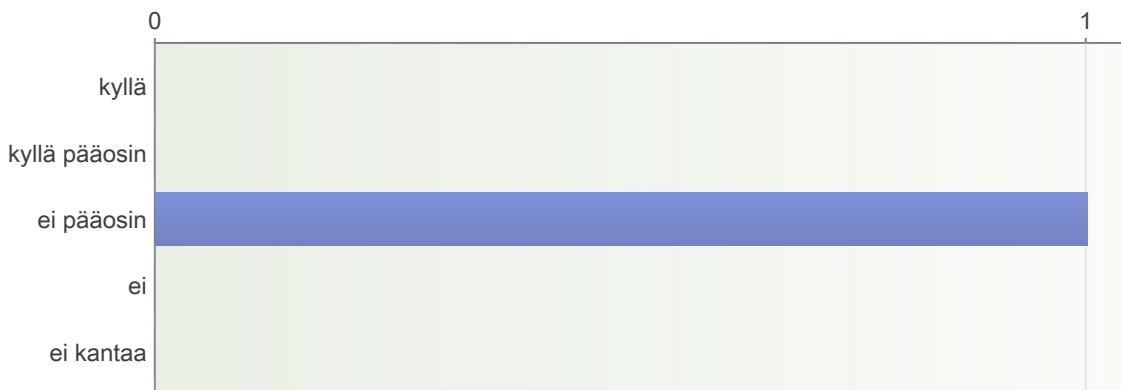
Maakunnalliselle liikelaitokselle jää raskas hallintokoneisto, jonka raskautta monimutkaiset säädökset ja valvontavelvoitteet lisäävät. Lisäksi maakunnan liikelaitos on velvollinen huolehtimaan kaikista niistä palveluista, joita muut tuottajat eivät halua tai eivät kykene huolehtimaan. Vaarana on, että luodaan kallis systeemi, jossa palveluiden käyttö lisääntyy eniten niillä, joka niitä vähiten tarvitsevat.

Palvelujen tarjonnassa tulee esiintymään alueellisia eroja maakuntien välillä ja mikäli palvelujen tarjoajia on vähän, kustannukset kasvavat, etenkin alueilla, jossa etäisyydet ovat suuria ja/tai henkilökuntaa voi olla vaikea saada.

Peruspalvelujen vahvistamisella ja hoitoon pääsyn parantamisella voi olla kustannuksia alentavaa vaikutusta, koska näin on mahdollista välttää erityistason palvelujen käyttöä.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

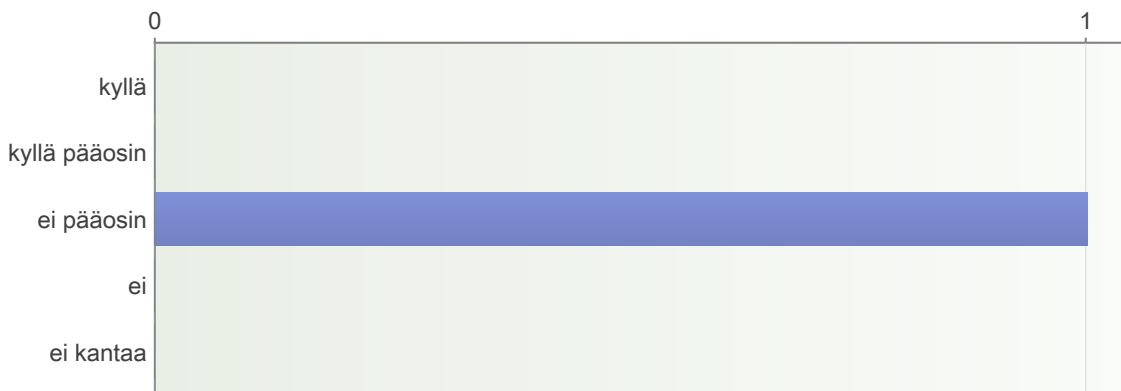
Vastaajien määrä: 1

- Laki ei mahdollista maakunnan erityispiirteiden huomioimista palveluiden järjestämisessä. Pitäisi edetä kokeilujen sekä asiakassetelitoiminnan ja henkilökohtaisen budjetoinnin laajentamisen kautta.

Maakuntatasolla demokraattinen päätöksenteko toki toteutuu, mutta palvelutuotannon ohjauksen välineet poliittisen päätöksenteon tasolla monitoimijaisessa tuotantotilanteessa ovat varsin vaatimattomia.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus lisää mahdollisuuksia toimintatapojen uudistukseen ja lisää palveluinnovaatioita. Lainsäädännössä tulee kuitenkin huomioida nykyistä paremmin palvelutuotannon riskienhallinta. Esimerkkinä tilanteet, joissa palveluntuottaja lopettaa yllättäen toimintansa ajautuu konkurssiin yms.

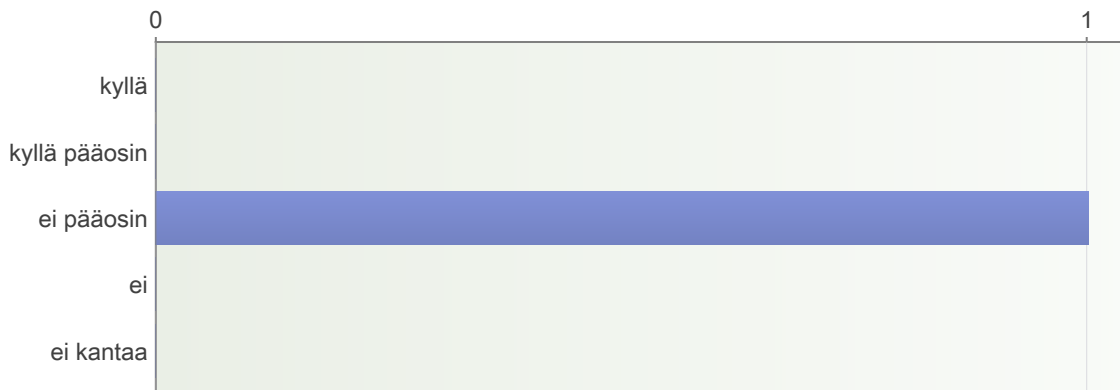
Hyvin käynnistynyt toiminnallinen integraatio saattaa vaikeutua esimerkiksi Etelä-Savon alueella, kun jo integroituja sote-palveluja joudutaan hajottamaan osakokonaisuuksiin. Palvelukokonaisuuksien hallinta häiriintyy ja palveluiden sujuvuus kärsii. Järjestäjäpuolella kehittäminen keskittyy tuotannon valvontaan ja tuotannon puolella myös liiketoiminnalliseen tulokseen. Innovaatiot eivät siis välttämättä liity terveyshyödyn tuottamiseen.

Paljon palveluja ja tukea tarvitsevien asiakkaiden oikeuksien toteutumisen, palvelujen saatavuuden ja sosiaali- ja terveydenhuollon integroitujen palvelukokonaisuuksien rakentumisen kannalta julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoitteessa on riski ja tekee palvelurakenteesta monimutkaisen. Voidaanko tavoitteet saavuttaa muilla, kevyemmillä keinoilla ja keskittyä innovatiivisten palvelujen kehittämiseen enemmän kuin hallinnolliseen kehittämiseen.

Toimintatapojen muutos ja palveluinnovaatiot edellyttävät sellaista palvelukentän syvällisten tarpeiden tunnistamista ja myös tutkimukseen pohjautuvaa toimintamallien sekä uusien innovaatioiden kehittämistä, että tiukassa tuotantotoiminnan hintakilpailutilanteessa tulee olemaan hyvin haasteellista irrottaa tähän toimintaan panostuksia.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vastaajien määrä: 1

-

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

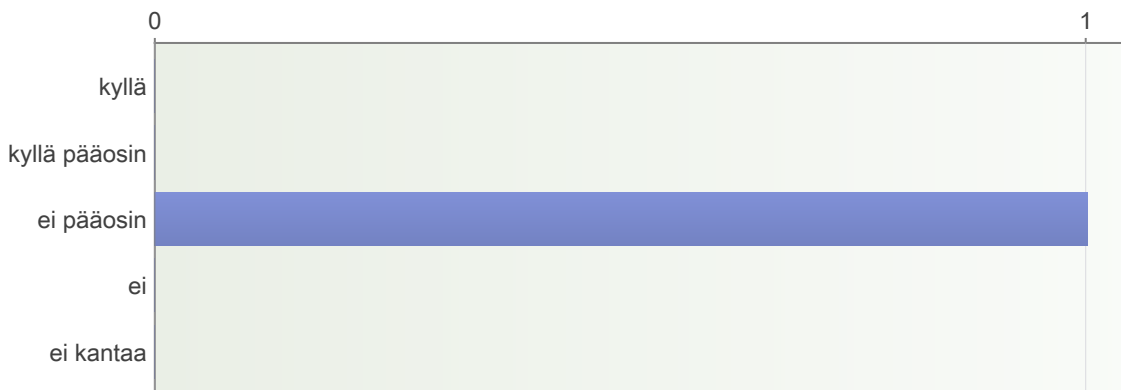
- Ei ole selkeää. Palvelut ja niiden sisällöt pitää täsmällisesti yksilöidä ja sisällöt määritellä. Lisäksi tulee täsmentää, mitä palvelukokonaisuudella tarkoitetaan. Vastaako sote-keskus mm. erikoissairaanhoidonkin kustannuksista asiakkaitensa osalta. Jos eivät, niin tulee ongelmia, asiakas ohjataan erikoissairaanhoidon tai muuhun erityispalveluun ellei vastuuta kustannuksista ole.

Perustason ja laajan perustason ero pitää täsmentää. Perustaso voisi olla esim. yleislääkäritasoiset palvelut, sairaanhoitajan ja perustason sosiaaliohjaus ja -neuvonta (pitää määritellä), sisältäen fysioterapeutin, psykiatrisen sairaanhoidon, päihdehuollon hoitopalvelut, tavanomaiset laboratorio- ja natiiviröntgentutkimukset. Lisäksi perustasolla palveluina tulisi olla hankittavissa (maksusetelillä) tavalliset ultraääni-, rasisussydänfilmi- ja keuhkofunktio tutkimukset.

Laajan perustason palvelut tulee yksityiskohtaisesti määritellä. Perustason tulee kantaa ja pystyä kantamaan vastuu asiakkaidensa palvelukokonaisuuksista. Lisäksi tulee varmistaa, ettei synny viranomaistehtävien suhteen päällekkäisiä rakenteita (mm. tartuntatautilain, mielenterveyslain, päihdehuoltolain ja lastensuojelulain määräykset ja velvoitteet). Lisäksi niiden sisällöt tulee huomioida myös viranomaisyhteistyövelvoitteiden osalta.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

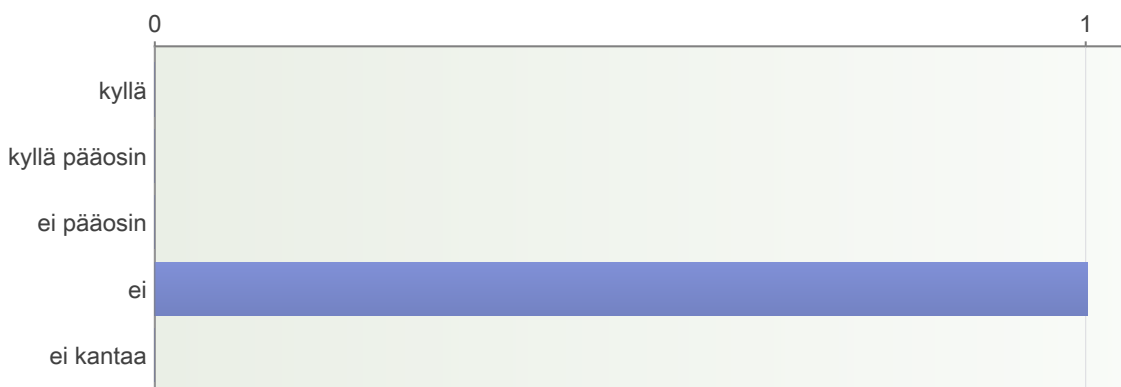
- Maksusetelijärjestelmä parantaa palvelukokonaisuutta asiakkaiden valinnanvapauden kannalta ja mahdollistaa esimerkiksi erikokoisten toimijoiden toimimisen sote-järjestelmässä palveluntuottajana.

Maksusetelillä myönnettävä itsenäinen osakokonaisuus tulee lainsäädännössä määritellä selkeämmin palvelusisältönä. Se, miten paljon sote-aseman tuottajalla tulee olla omaa palvelutuotantoa, ei ilmene lakiluonnoksesta. Ilmaan jää kysymys, voiko sote-asema tuottaa maksusetelillä jopa kaikki palvelunsa.

Maakunnan näkökulmasta maksusetelijärjestelmä voi olla ongelmallinen järjestämisen hallinnan näkökulmasta. Sote-asemien poikkeava toimintatapa maksusetelin käytössä voi muodostua haastavaksi asiakkaiden palvelukokonaisuuksien hallinnan osalta.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

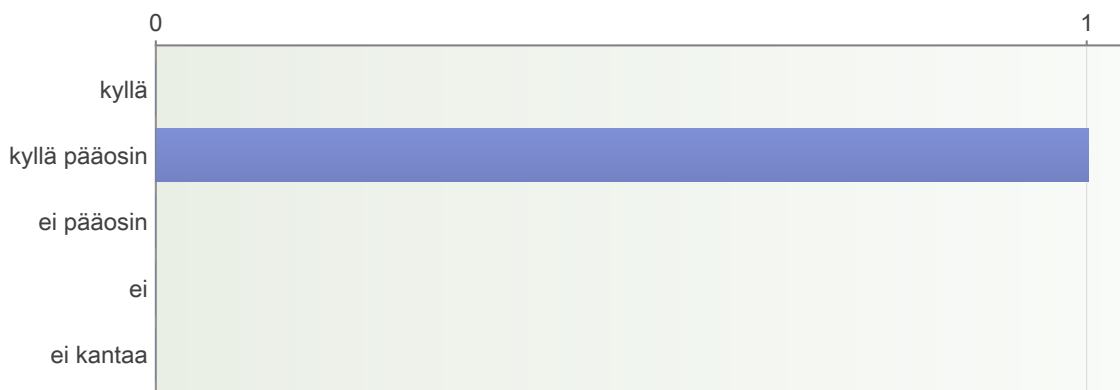
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen sanamuoto sote-asemien "osakokonaisuudesta" tulee määritellä tarkemmin selkeyden lisäämiseksi. Suoran valinnan palvelun tuottajalla on vastuu maksusetelipalveluista. Kokonaisvastuun kantaminen on kuitenkin ongelmallista, jos asiakas saa vapaasti valita maksusetelipalvelun tuottajan ilman vastuullisen palvelun tuottajan ohjausta.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

25. Vapaamuotoiset huomiot.

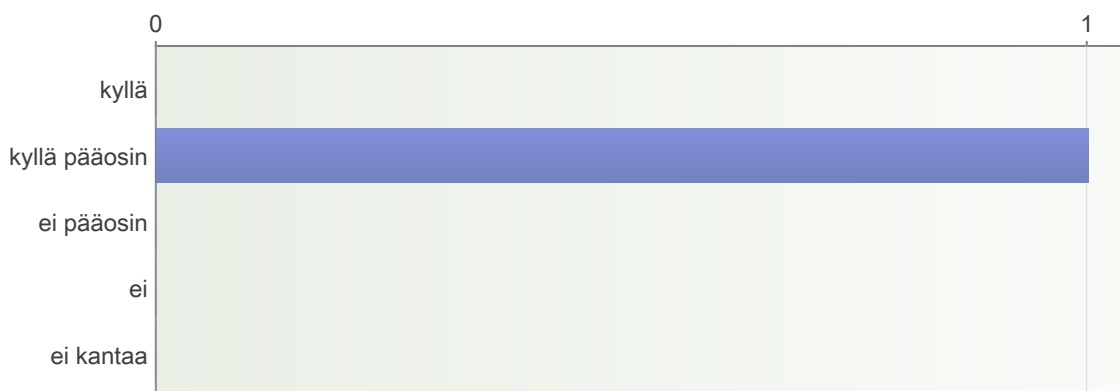
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä on riittävästi tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeesta, kykyä arvioida eri vaihtoehtoja maksusetelin käyttämisessä, riittävästi puolueetonta tietoa tarjolla olevista palveluista ja niiden laadusta sekä kyky tehdä tietoon perustuvia valintoja.

Maksusetelin käyttö edellyttääkin hyvää asiakkaiden ohjausta, neuvontaa ja palveluohjausta. Tämä voi helpottaa niiden ihmisten hoitoon pääsyä, jotka nykyisin ovat pitkiä aikoja terveyskeskusten jonoissa tai eivät jonojen takia edes hakaudu palveluihin. Nopeammalla hoitoon pääsillä ehkäistään ennalta erikoistason palveluiden tarvetta ja ihmisten terveysongelmien kasautumista.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

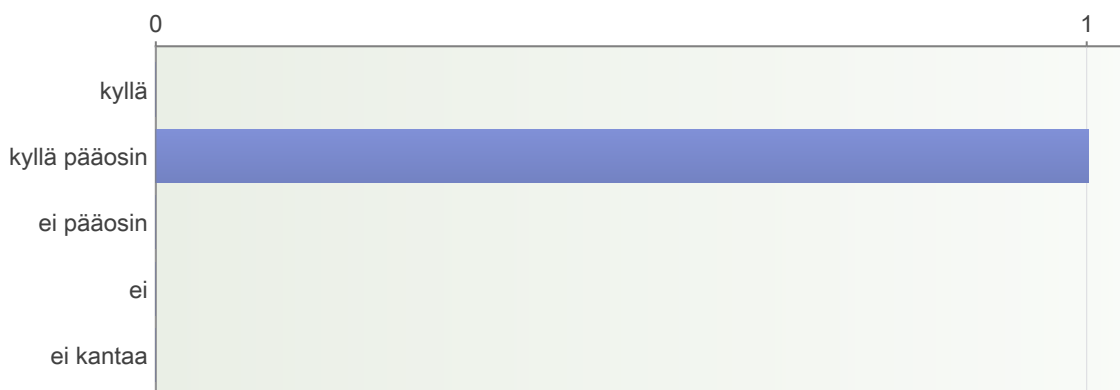
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on riittävä valinnan mahdollisuus, mutta se ei kaikin osin ole tarkoituksenmukaista. Valintaoikeutta voi olla tarpeen rajata jossain tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

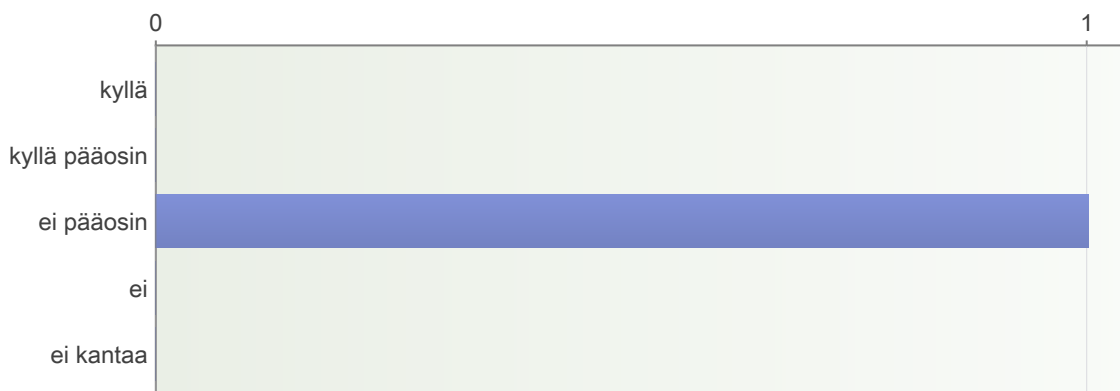
Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisäisi asiakkaiden valinnanvapautta oleellisesti. Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta jää kuitenkin epäselväksi, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään eli kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää, millaista palvelua hän on oikeutettu saamaan.

Lähtökohtaisesti asiakassetelin käyttö vahvistaa asiakkaan itsemääräämistä useimmissa tilanteissa. Säädöksessä on kuitenkin määriteltävä myös se mahdollisuus, että asiakas voi halutessaan kieltäytyä asiakassetelistä. Tällöin on ilmeistä, että maakunnan liikelaitoksen on kyettävä tarjoamaan palvelu ja osoitettava palvelu muulla tavoin.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

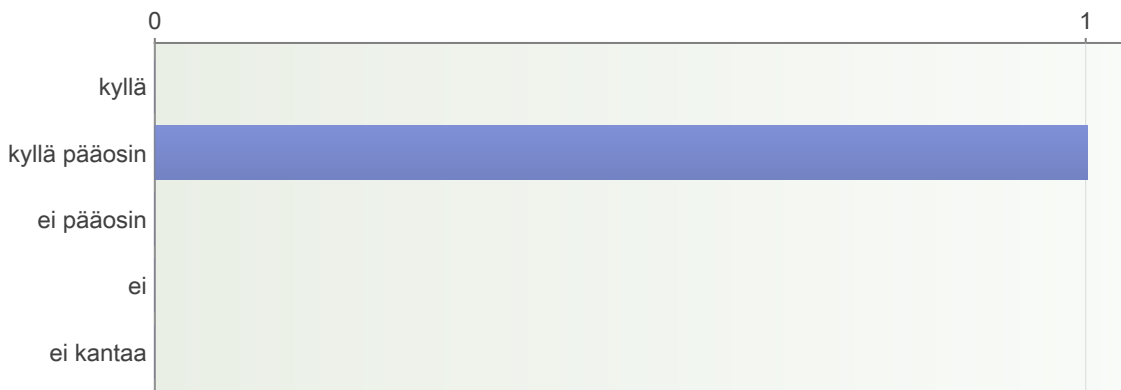
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelituottajien ohjaaminen on vaikeaa. Lakiluonnoksessa jää kaiken kaikkiaan epäselväksi maakunnan liikelaitoksen, maakunnan, sote-keskusten sekä erilaisin ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palveluntuottajien tosiasialiset hankinta- ja alihankintasuhteet ja maakunnan tosiasialiset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.

Asiakassetelijärjestelmä johtaa sairaalatoimintojen ja joidenkin muidenkin erityistason palvelujen yhtiöittämiseen. Tämä on ongelmallista koko uudistuksen tavoitteiden kannalta. Säästötavoitteen kannalta ongelmia aiheutuu siitä, että perustettavien yhtiöiden oikeus käyttää maakunnan liikelaitoksen tukipalveluja, esimerkiksi kuvantamis- ja laboratoriopalveluja, on hankintalakiin tehdyt muutokset huomioiden ongelmallista.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan maakunta päättää muut kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveyspalvelut, joiden järjestämisessä se käyttää asiakasseteliä. Kuitenkin suoran valinnan palveluista maakunnalla on mahdollisuus vaikuttaa sen volyyymiin ainoastaan siltä osin kuin maakunta määrittelee suoran valinnan palvelut lain 15 §:ssä määritellyä vähimmäistasoa laajemmaksi.

Lakiluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 15 prosenttia kokonaiskuluista tulisi olla asiakassetelin piirissä palveluista, jotka eivät ole kiireellisiä, julkisen vallan käyttöä, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain ja terveydenhuoltolain mukaan tehtävän harvinaisuuden, vaativuuden tai suurten kustannusten perusteella keskitettäviä palveluita tai joita ei toteuteta henkilökohtaisen budjetin avulla. Tällaisen prosenttiosuuden määrittäminen ei ole perusteltua. Tämän sijaan asiakassetelin piiriin tulee ulottaa sellaiset palvelut, joissa markkinoiden hyödyntämisen edellytykset ovat suurimmat. Näiden palveluiden valinnassa palveluiden käyttäjät ovat kyvykkäitä ja halukkaita valitsemaan palvelut itse tai omaisensa/läheistensä kanssa.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

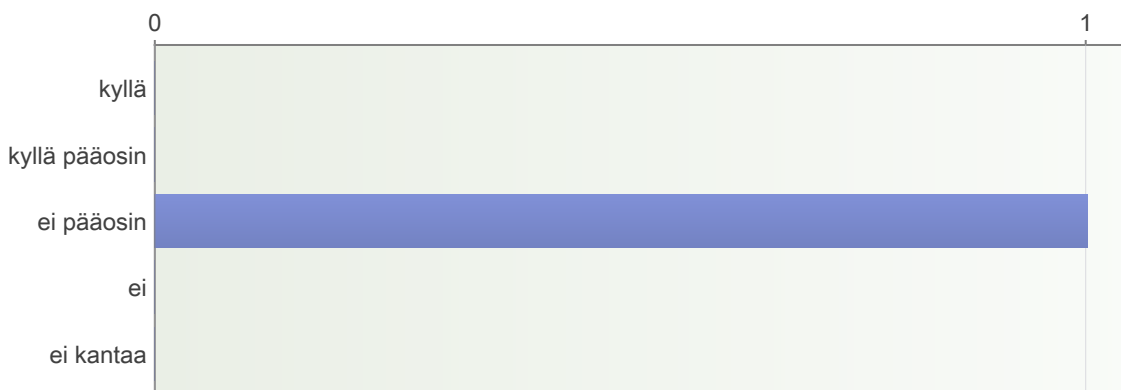
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti antaa asiakkaalle hyvin laajat mahdollisuudet tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Sen soveltamisala ja velvoittavuus on laaja ja sen käyttöön on esityksen mukaan tarkoitus siirtyä välittömästi lain tullessa voimaan 2019. Tämä loisi suuren riskin asiakkaiden palvelujen jatkuvuudelle ja toisaalta kustannusten hallitsemattomalle kasvulle ja edellyttäisi runsaasti henkilöresurssia palvelutarpeen arviointiin yhtä aikaisesti vuoden 2018-2019 -vaihteessa. Suomessa ei ole kokemusta henkilökohtaisen budjetin laajasta käytöstä ja kansainväliset kokemukset osoittavat kustannusten nousua sen käyttöönoton jälkeen. Lisää kokeiluja tarvitaan, jotta malliin liittyviä ongelmia kyetään korjaamaan.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

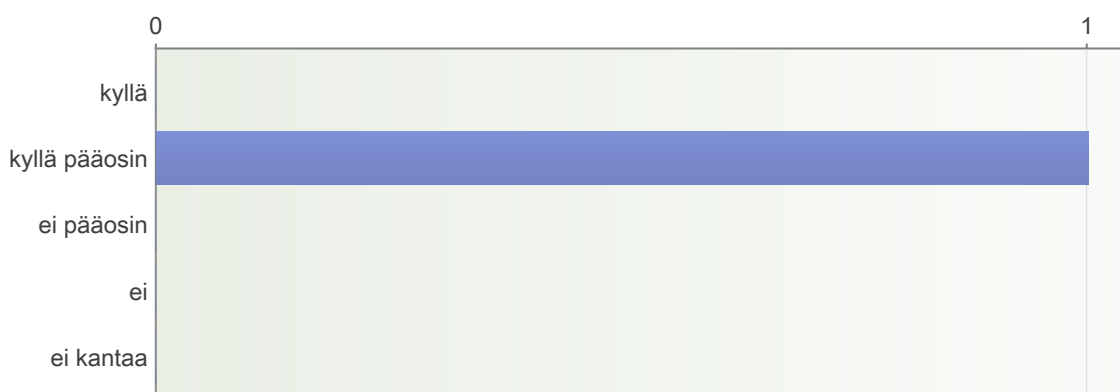
Vastaajien määrä: 1

- Esitykseen tuetusta päätöksenteosta ei sisälly minkäänlaista vaikutusten arviointia. Jatkovalmistelu edellyttää kustannusvaikutusten realistista arviointia. Kun tehtävään nimettävä henkilö ei voisi olla palvelus- ja toimeksiantosuhteessa palvelun järjestäjään eikä tuottajaan, tukea tarjoavan henkilöiden saatavuus voi osoittautua ongelmalliseksi. Perusteluissa esitetty arvio siitä, että tuettu päätöksenteko voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisvoimin ja maakuntien välisenä ns. vaihtotyönä, on epärealistinen. Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä, josta muodostuu väistämättä kustannuksia.

Päätöksenteossa tukeminen on tarkoitus ulottaa tilanteisiin, joissa asiakkaalla tai potilaalla on vaikeuksia ymmärtää käytettävissä olevia toiminta- ja päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Esityksessä ei ole millään tavoin arvioitu henkilömäärää, jota tuettu päätöksenteko voisi koskea. Ainakin uuden valinnanvapauslainsäädännön voimaan tullessa tuen tarpeen voi arvioida olevan suurta.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

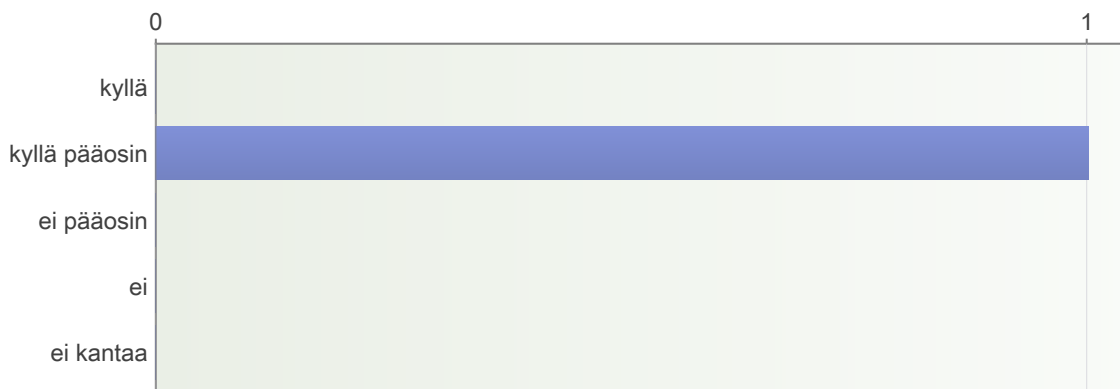
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen tavoitteiden kannalta hyväksymismenettely on tarkoituksenmukainen. Tuottajien sopimus- ja hyväksymismenettelyt tuovat maakunnalle runsaasti hallinnollista työtä ja edellyttävät osaamista sopimusoikeudellisista asioista. Lisäksi tarvitaan myös asiantuntijaresursseja.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

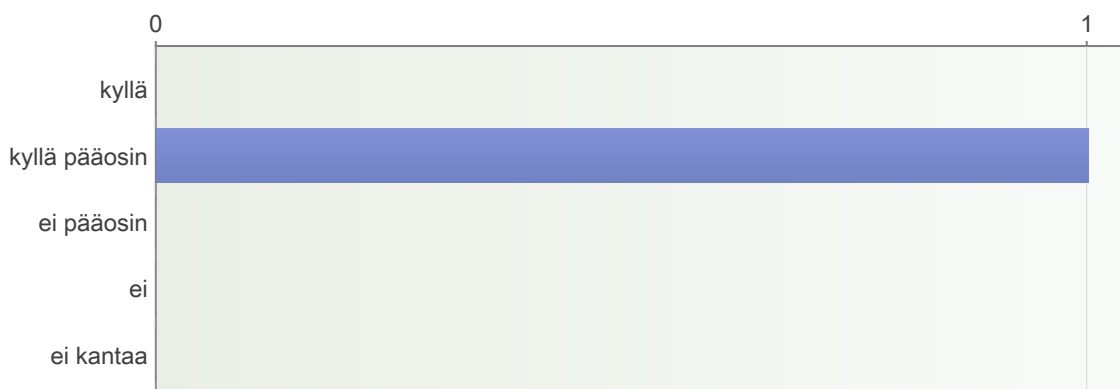
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoraan valinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa. Lainsäädännössä tulisi olla mekanismi, jolla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

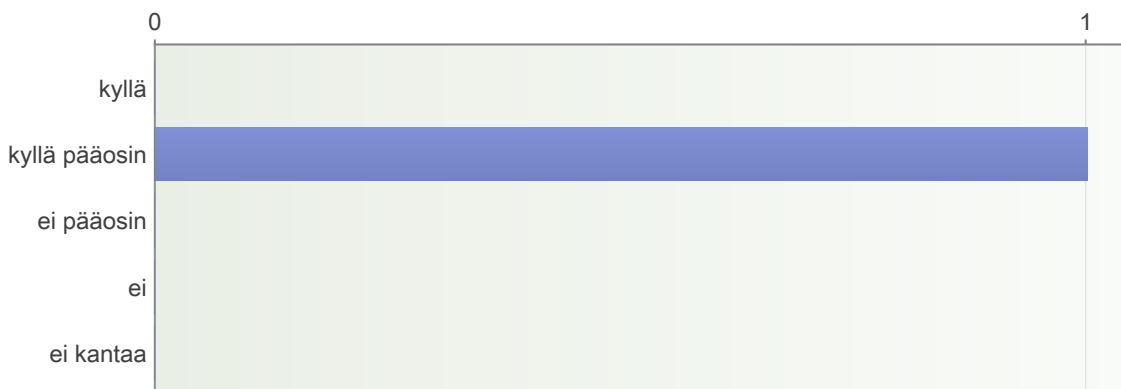
- Maakunnan mahdollisuus asettaa tuottajille asukkaiden palvelun tarpeesta johtuvia ehtoja ja tarvittaessa muuttaa niitä on kannatettava. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia.

palvelun tuottajan velvoitteet voivat kuitenkin luoda kynnyksen palveluntuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Tuottajien velvoitteet karsivat jo toimivia yrityksiä ja nostavat pienten yritysten kynnystä markkinoille tuloon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä vaatimuksista sekä raportointivelvoitteista.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

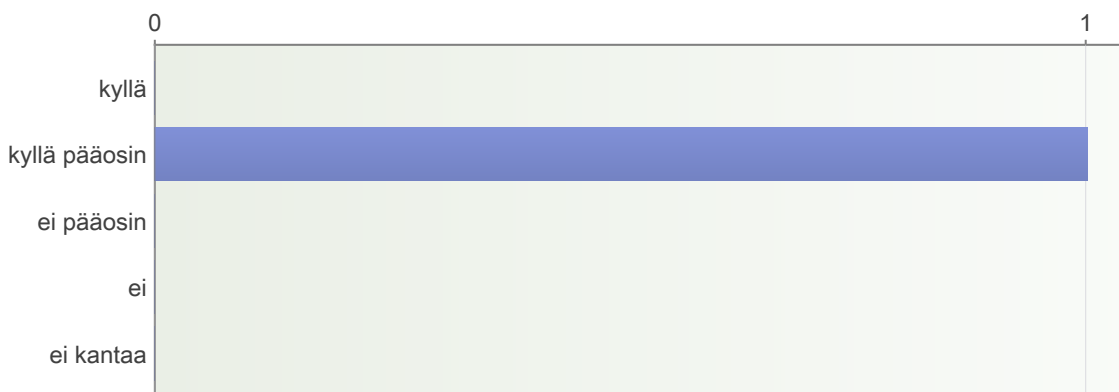
- Esityksen mukaan suoritettavat korvaukset perustuisivat suoran valinnan palveluja tuottavien sote-keskusten ja suunhoitoyksiköiden kiinteään korvaukseen, joka perustuu listautuneisiin asiakkaiden määrään ja hyvinvointiriskiin.

Lähtökohta on hyvä ja kannustaa asiakkaiden kerralla kokonaisvaltaisempaan hoitoon. Optimaalinen suhde tullaan kuitenkin näkemään vasta käytännön kautta. Maksujärjestelmään joudutaan todennäköisesti muuttamaan, kun kokemuksia lainsäädännön toimivuudesta saadaan laajemmin.

Maakunnalla tulee olla mahdollisuus huomioida alueelliset erityistarpeet ja maakunnan sisällä tulee voida olla tarvittaessa erisuuruisia kapitaatiokorvauksia esimerkiksi alueellisten tarpeiden mukaan palveluiden turvaamiseksi maakunnan eri osissa.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

47. Vapaamuotoiset huomiot.

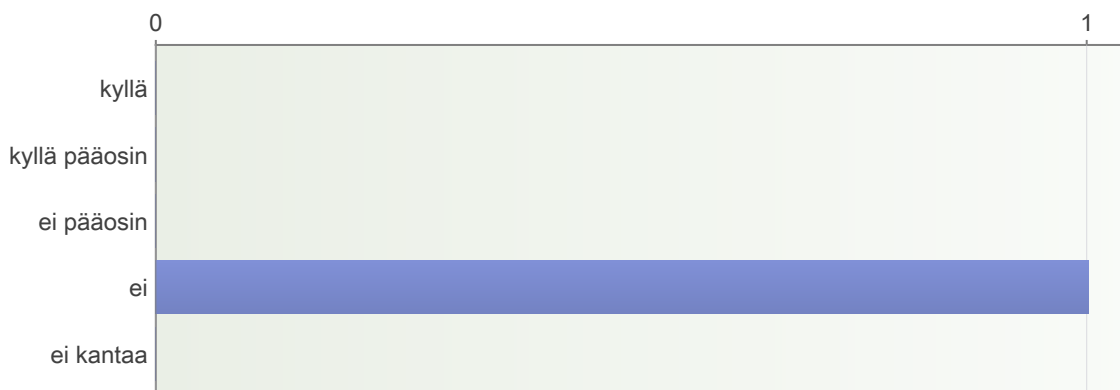
Vastaajien määrä: 1

- Erityisesti tule huolehtia siitä, että kannustinperusteiset korvaukset kohdentuvat vaikuttavasti ja terveyttä ja hyvinvointia edistävästi.

Hyvinvointiriskin käsite vaatii lisää määrittelyä ja millä sitä tullaan mittaamaan. Korvausta voidaan täydentää hoidon ja palvelun onnistuneisuuden perusteella maksettavilla kannustimilla ja heikkoihin tuloksiin liittyvillä sanktioilla. Joissakin palveluissa voidaan käyttää osittain suoriteperusteisia korvauksia. Nämä tulee määrittellä tarkasti sisällöllisesti ja korvauksen taso tulee myös määrittää.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen mukaan valinta alkaa 1.1.2019 ja asiakkaat alkavat listautumaan 2 kuukautta aiemmin. Edelleen tuottajahaun tulee tapahtua 6 kuukautta ennen valinnan käynnistymistä. Aikataulu on liian tiukka. Maakunta voi tosiasiassa aloittaa toimintansa yhtiöittämisen vasta vuoden 2019 alussa. Luonnoksen mukaan maakunnan sote-keskuspalvelujen yhtiöittäminen on tehtävä vuoden 2021 alkuun. Näin tarjoutuu markkinaehtoiselle toimijoille reilut kaksi vuotta toimia ennen maakunnan julkisen yhtiön toiminnan aloittamista. Tämä vaikuttaa suuresti eri toimijoiden asiakaskunnan muodostumiseen.

Maksusetelien, asiakassetelien ja henkilökohtaisen budjetoinnin käyttö voidaan alittaa vuonna 2019. Näiden käytäntöjen aloittamiseen tulee olla jonkinlainen siirtymäaika, koska maakunnan sote-järjestämisen organisoituminen vaatii käynnistämisaikansa.

Sote-keskuspalvelujen tuottamisessa julkisen toimijan kilpailukykyisyys tulee taata markkinaehtoisten ja järjestötoimijoiden rinnalla.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

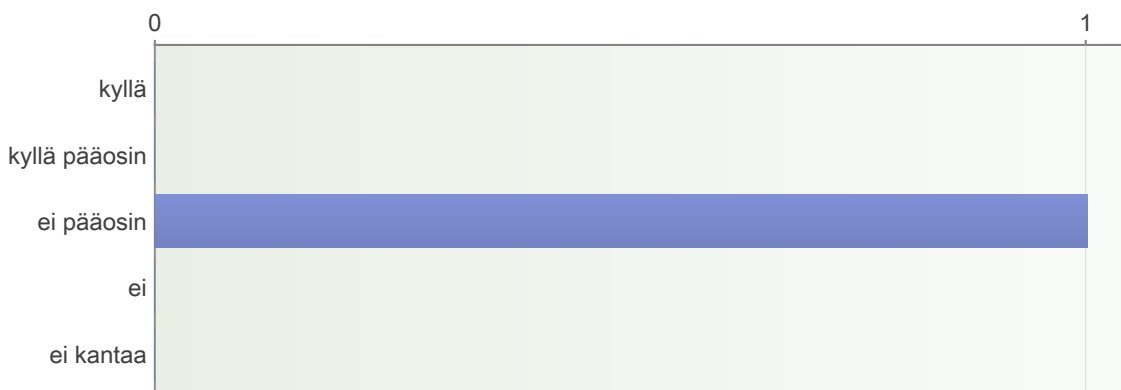
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan. Lukuun 9 sisältyvät asetuksenantovaltuudet ovat epätarkoituksenmukaisia ja maakuntien itsehallinnon ja järjestämisvastuun vastaisia. Myöhemmin säädettävillä asetuksilla voitaisiin määrätä yksityiskohtia myöten kaikista suoran valinnan palvelun tuottajille maksettavista korvauksista ja tehdä myös yksittäisiä maakuntia koskevia päätöksiä korvausperusteista.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

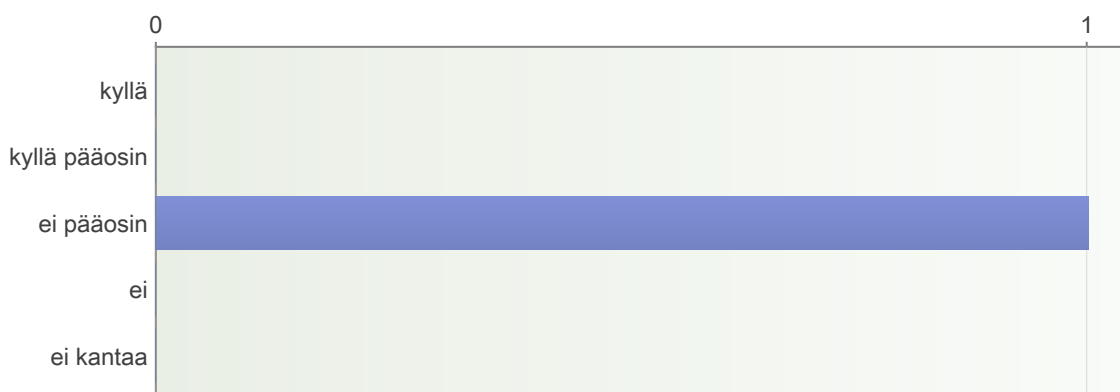
- Se kuinka laajaksi suoran valinnan palvelu maakunnassa määritellään, voi vaikuttaa markkinoiden syntyyn ja erilaisten toimijoiden mahdollisuuteen tuottaa palvelukokonaisuuksia. Alihankinta tai verkostoitunut palvelutuotanto, antaa edellytyksiä mahdollistaa erikoisten yritysten tai ammatinharjoittajien kyvyn tuottaa palveluja.

Suoran valinnan markkinoiden syntyyn ja palveluiden turvaamiseen eri alueilla tulee pystyä vaikuttamaan myös maakunnan sisällä vaihtelevalla korvauksella.

Riskinä on, että markkinat syntyvät suurille kaupunkiseuduille niin, että palveluverkosta muodostuu liiankin tiheä kun tavoitteena on ollut palvelujen toimipisteverkkojen optimointi ja tiivistäminen. Tällaisessa tilanteessa asukkaiden/asiakkaiden välinen epätasa-arvo lisääntyy ja kustannukset saattavat karata. Suppean väestön alueiden palvelut voivat jopa heiketä ellei niihin kiinnitetä erityistä huomiota.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa pieniä toimijoita tulee henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottajaorganisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

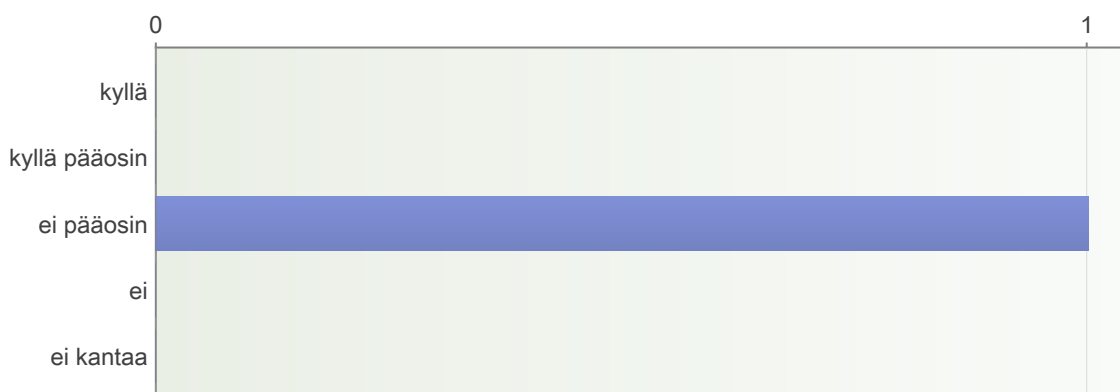
Vastaajien määrä: 1

- Peruspalvelut jakaantuvat suoraan valittaviin palveluihin ja palvelulaitoksen tuottamiin palveluihin, asiakassetelillä valittaviin palveluihin sekä henkilökohtaisen budjetin palveluihin. Tämä voi monimutkaistaa palveluja tarvitsevan potilaan asemaa nykytilanteeseen verrattuna.

Toisaalta mahdollisuus valita asiakkaan tarpeisiin erikoistunut palveluntuottaja voi parantaa hoidon vaikuttavuutta ja asiakkaan hoitoon sitoutumista sekä erilaisten uusien toimintamallien, kuten oma- ja itsehoitojärjestelmien sekä muiden sähköisten toimintamallien kuten etähoidon, hyväksymistä asiakkaan omassa palvelukokonaisuudessa.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Samat hyödyt ja uhat voidaan todeta suun terveydenhuollon järjestämisen osalta kuin muiden terveyspalvelujen. Koska perinteisesti suun terveyden ja suun sairauksien merkitys terveydenhuollossa on nähty vähempiarvoisena ja vähemmän tärkeänä, tämän uudistuksen yhteydessä on suurena vaarana se, että edellytykset suun terveyspalvelujen järjestämiselle entisestään heikkenevät. Erityisesti suun terveydenhuollon palvelujen järjestämisen yhteydessä eriarvoisuuden lisääntyminen kansalaisten keskuudessa on erittäin suuri uhkatekijä.

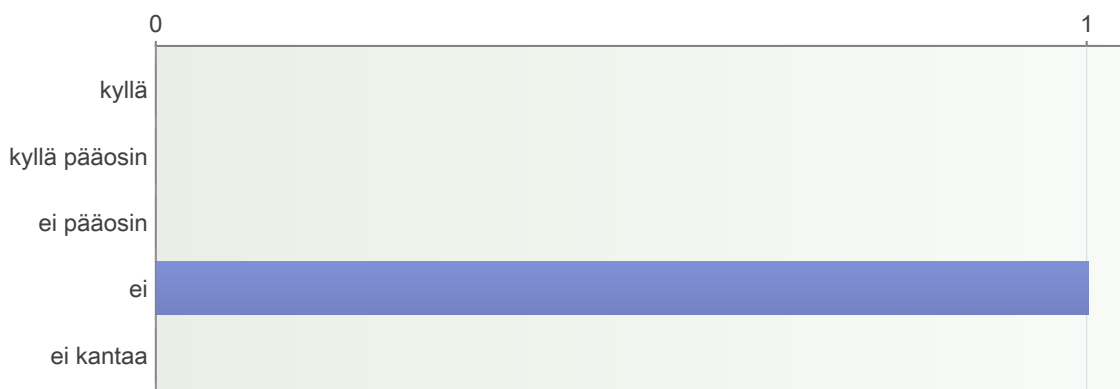
Periaatteessa valinnanvapaus antaa asiakkaalle lisää mahdollisuuksia valita oma palveluntuottaja. Uudistus voi myös nopeuttaa palveluun pääsyä, kun yksityisten suun terveydenhuollon palvelut saadaan täysimääräisesti ja samanarvoisina julkisten rinnalle.

Riskinä kuitenkin on, että tämä mahdollisuus ainoastaan suurilla kaupunkiseuduilla, jolloin alueellista palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja kaikille kansalaisille todellista valinnanvapautta ei pystytä toteuttamaan. Lisäksi uudistuksen myötä kokonaisuuden hallinta vaikeutuu, kun palvelut jakaantuvat monelle palveluntuottajalle.

Yksityisten toimijoiden toimintakulttuuri on osaltaan poikkeava julkisten toimijoiden toimintaperiaatteista, joten vaarana on, että yksityiset palveluntuottajat pyrkivät valikoimaan asiakkaansa. Tämän vuoksi kaikkia toimijoita sitovana tavoitteena tulee olla suun terveyden edistäminen väestötasolla terveyseroja kaventaen. Vain näin saadaan estettyä myös kustannusten riistäytyminen sekä terveyserojen kasvu. Yhtiöittäminen sinänsä saattaa ruokkia epätarkoituksenmukaista ja osaoptimointiin ohjaavaa toimintaa, kun yritykset pyrkivät mahdollisesti karsimaan riskiasiakkaita. On erittäin tärkeää, että ennaltaehkäisevä ja kansanterveyttä edistävä työ ei unohdu uudistusta toteutettaessa.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Riskien arviointia ei vielä ole tehty eikä valmisteluvaiheessa ole ennakoitu siitä, miten tuleva kokonaisuus tulee toimimaan. Lainsäädäntövaiheessa ei ole tietoa siitä, miten asiakkaat tulevat todellisuudessa käyttäytymään tai miten esimerkiksi yhtiömalli vaikuttaa hoitoketjujen kokonaisuuteen.

Vaikutukset toiminnalliseen integraatioon, talouteen ja eriarvoisuuteen ovat jääneet liian vähälle huomiolle. Uudistus edellyttää eri vaiheissaan jatkuvaa arviointia ja myös laajoja tutkimusohjelmia.

Vaikutukset henkilöstöön ulottuvat lakiluonnoksessa mainitun siirtymäajan yli eikä riittävästi ole arvioitu, mitä julkisen palvelutuotannon yhtiöittäminen merkitsisi henkilöstön työsuhteen ehtoihin ja työsuhdeturvaan.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Sote- ja maakuntauudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö ovat maan historian suurin hallinnon ja toimintatapojen muutos, joka muuttaa peruuttamattomalla tavalla kuntien roolia suomalaisessa yhteiskunnassa. Uudistuksen merkittävin vaikutus kuntiin ja kuntayhtymiin on yhtiöittämisvelvoite.

Maakunnat joutuvat valinnanvapauslainsäädännön vuoksi yhtiöittämään suuren osan toiminnastaan. Maakuntien itsehallinto kaventuu edelleen, kun maakunnat esityksen mukaan velvoitettaisiin järjestämään merkittävä osa palveluista käyttäen tiettyjä valinnanvapauden instrumentteja.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen aikataulu on liian tiukka kun otetaan huomioon, että samalla toimeenpannaan historiallisen suuri itsehallinnon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistus. Uuden järjestelmän onnistunut muodostaminen tarvitsee myös toimintakulttuurin muutosta, jota tuetaan hyvällä johtamisella. Toimeentulotuen perusosan siirto Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi on esimerkki muutoksesta, jossa pitkään toiminut toimintakokonaisuus jettiin osiin eikä ei-aiottuja vaikutuksia otettu riittävästi huomioon järjestelmämuutoksessa. Maakunta- ja sote-uudistus sekä siihen liittyvä valinnan vapauden laajentaminen on vaativuudeltaan moninkertaisesti suurempi uudistus sekä myös riskit ovat korkeat ja ne on kyettävä ennakoimaan ja ehkäisemään.

Valinnanvapaus on kannatettavaa, samoin asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetoinnin kautta tapahtuva kumppanuus yksityisten markkinaehtoisten palvelutuottajien ja järjestötoimijoiden kanssa. Julkisten sosiaali- ja terveyskeskuspalvelujen yhtiöittäminen tulee siirtää myöhemmin toteutettavaksi, sitä tulee tarvittaessa kokeilla ja sen vaikutuksia tulee arvioida tutkimuksen keinoin.

Valinnanvapaudelle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen edellyttää, että asiakkailla, palvelujen tuottajilla ja järjestäjillä on riittävä osaaminen ja edellytykset toimia uudessa toimintaympäristössä.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.